

سیدمهدی طالبی روزنامه‌نگار

عملیات جمعه‌شب گروهک تروریستی داعش در عراق، اگرچه پس از شکست کامل تشکیلاتی داعش در سال ۲۰۱۷ بی‌سابقه بود اما تحلیلگران با توجه به اتفاقات سیاسی عراق و نیز افزایش مداوم تحرکات گروه‌های تروریستی آن را پیش‌بینی می‌کردند. آنها با توجه به تحولات عراق به‌ویژه افزایش درخواست‌ها برای اخراج آمریکا از این کشور، احتمال می‌دادند آمریکا یک‌بار دیگر دست به تقویت داعش بزند تا همچنان در منطقه باقی بماند. در عملیات جمعه‌شب داعش، این گروه تروریستی حملاتی را به مواضع حشدالشعبی در اطراف شهر سامرا در استان صلاح‌الدین انجام داد. این حملات به‌طور هم‌زمان در منطقه «مکیشیفه» و «بلد» در شمال و جنوب سامرا انجام شد. نیروهای حشدالشعبی مستقر در این مناطق، با واکنش سریع توانستند عملیات نظامی داعش را دفع کنند اما به‌دلیل غافلگیرانه بودن حملات ۱۱ نفر از اعضای حشدالشعبی به شهادت رسیده و ۲۰ تن دیگر زخمی شدند. تحسین الخفاجی، سخنگوی فرماندهی عملیات مشترک عراق، روز گذشته اعلام کرد نیروهای نظامی عراق در جریان عملیات تعقیب‌وگریز داعش در منطقه مکیشیفه توانستند به اطلاعات مهمی درخصوص مخفیگاه‌های این گروه دست پیدا کنند. الخفاجی در ادامه گفت که عملیات تروریستی عناصر داعش با

هدف شکستن محاصره نیروهای امنیتی اجرا می‌شود. منظور سخنگوی عملیات مشترک عراق از محاصره نیروهای امنیتی این کشور آلوده شدن اطراف محل استقرار آنها به عناصر تروریست است که در فضاهای سبز و طبیعی پنهان شده و دست به انجام عملیات‌های غافلگیرانه و تلفات‌گیری از نیروهای نظامی عراق می‌زنند. مناطق ناهموار بین سه استان کرکوک، صلاح‌الدین و دیاله، به «ثلث مرگ» مشهور است. این منطقه به دلیل طبیعت ناهموار جغرافیایی و مناطق گسترده بست‌وبند به محل مناسبی برای مخفیگاه‌های هسته‌های داعش تبدیل شده است. آنگونه که مه‌ند الغالبی، مدیرکل اطلاع‌رسانی و رسانه در فرماندهی الحشدالشعبی گفته، هدف داعش از حمله جمعه‌شب، سیطره بر کل استان صلاح‌الدین در شمال بغداد است تا بتواند زمینه بازگشت خودبه‌شهرهای عراق را فراهم کند.

شورش زندان حسکه، کلید حمله اخیر به سامرا

از ماه‌ها قبل و درمیانه اعتراض‌های عراق، آمریکایی‌ها در تلاش بودند تا عناصر تروریستی داعش را از زندان‌های عراق آزاد کنند. در طول جنگ با داعش، عراق علاوه‌بر تحمیل شکست بر این گروهک، اغلب اعضای آموزش‌دیده و طرفداران آن را زندانی کرده بود. در زندان «الحوت» در استان ذی‌قار هفت‌هزار داعشی زندانی هستند و آمریکا تلاش کرد با استفاده از معترضان‌ی که عراقی‌ها به آنها «جوکرهای آمریکایی» می‌گویند، با ناامنی شرایط لازم برای فرار زندانیان را فراهم کنند. جرقه این اتفاقات با حمله جوکرها به

جهان‌شهر

چند هفته پس از فرار عناصر داعش از زندان متحدان کرد واشنگتن، تروریست‌ها به مواضع حشدالشعبی در صلاح‌الدین حمله کردند

توطئه آمریکایی برای ماندن در عراق

مراکز امنیتی در ناصریه مرکز این استان زده شد اما در نهایت این اتفاق نیفتاد. پس از آغاز بحران کرونا، گروه‌های سیاسی وابسته به آمریکا در عراق و ارتش موسوم به «ارتش سایبری سفارت آمریکا» تلاش کردند دولت عراق را برای آزادی زندانیان داعشی به بهانه کرونا تحت‌فشار قرار دهند که این فشارها نیز به جایی نرسید. آمریکا پس از ناکامی در آزادی زندانیان داعشی در عراق متوجه زندان «غویران» در استان حسکه سوریه شد که تحت کنترل نیروهای کرد قرار داشت. روزهای ۱۰ و ۱۱ فروردین این زندان شاهد شورش اعضای داعشی حاضر در آن بود. بنابر گفته‌ها در این زندان در مجموع ۱۲ هزار عضو و افراد مشکوک به عضویت در داعش نگهداری می‌شوند که در این بین سه‌هزار نفر از آنان از اعضای رسمی داعش بوده‌اند. شورش رخ داده باعث فرار تعدادی از عناصر تروریست از این زندان شد. تنها چند هفته پس از این اتفاق در روز سه‌شنبه هفته گذشته (۹ اردیبهشت) خبرگزاری رسمی سوریه (سانا) به نقل از منابع محلی گزارش کرد نیروهای آمریکایی به همراه ۱۰ خودرو و چندین بالگرد به شهر الحشادی در حومه شهر حسکه وارد شده و سپس به همراه شوماری از عناصر داعش این منطقه را به سمت عراق ترک کردند.

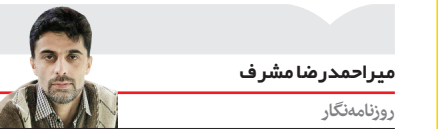
هدف از تقویت داعش

این نقل‌وانتقالات افراد داعشی به عراق از سوی آمریکا درحالی صورت می‌گیرد که نیروهای عراقی در سلسله‌عملیات‌های خود در ماه‌ها و هفته‌های اخیر توانسته بودند توان باقی‌مانده این گروه

را نیز به‌شدت تضعیف کنند. نیروهای مسلح عراق معتقد بودند نیروهای داعش بسیار کمتر از آن چیزی است که این گروه سعی دارند آن را نشان دهد. با وجود این تقویت داعش از طریق زندانیان فراری داده شده از زندان غویران و حمله آنها به شهر سامرا که برای شیعیان مقدس به شمار می‌آید، نشان می‌دهد آمریکا نمی‌خواهد به سادگی از عراق خارج شود. آمریکا سال ۲۰۱۱ از عراق اخراج شد اما کمی بعدیه بهانه مبارزه با داعش، در قالب ائتلافی وارد عراق شد و با وجود مخالفت‌ها، قصدی برای خروج از این کشور ندارد. هرگونه درگیر شدن مجدد عراق در جنگ با گروه‌های تروریستی می‌تواند باعث ایجاد بهانه‌ای برای ادامه حضور آمریکا در عراق شده یا در حداقلی‌ترین استفاده برای واشنگتن، توانایی بغداد را برای پیگیری طرح اخراج نیروهای خارجی کاهش دهد.

تاثیر گذاری بر روند سیاسی عراق

وضعیت سیاسی عراق پس از گذشت ۶ ماه از استعفا‌ی عادل عبدالمهدی و تبدیل دولت مستقر بغداد به دولت پیشبرد امور، درحال سامان یافتن است. مصطفی الکاظمی، نخست‌وزیر مکلف عراق در مراحل پایانی انتخاب وزرای کابینه خود قرار دارد و اواسط هفته جاری برای شرکت در جلسه رای اعتماد به پارلمان خواهد رفت. با تشکیل دولت و اداره منظم‌تر امور و حل مشکلات با‌درگیر نگاه‌ها به سمت حضور نظامی آمریکا دوخته خواهد شد و حتی گروه‌های سیاسی‌ای که الکاظمی را مامور نخست‌وزیری کرده‌اند یکی از خواسته‌های خود از او را پیگیری

روزنامه‌نگار

این روزها اوضاع مردم پنجمین کشور وسیع و پرجمعیت جهان به‌هیچ‌وجه مساعد نیست. پس از برگزاری انتخابات ۲۰۱۸ ریاست‌جمهوری در برزیل، انتظار می‌رفت که دوران چهارساله تنش و بحران سیاسی و اقتصادی در این کشور به نقطه پایان خود نزدیک شده باشد، درحالی که آرامش نسبی و کوتاه‌اولیه نیز این باور را تقویت کرده بود، به نظر می‌رسد ویروس کرونا باز هم همه این امیدها را بر باد داده است. البته وقوع برخی رخدادها در کنار بحران کرونا، این نکته را روشن می‌سازد که آشفتگی سیاسی در همین اقتصاد سیاسی بزرگ دنیا بسیار عمیق‌تر و ریشه‌دارتر از آن است که آن را صرفا به کرونا و پیامدهایش نسبت دهیم.

انتخابات ۲۰۱۸ و پایان سلطه چپ‌گراها

انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۲۰۱۸ در شرایطی برگزار شد که برزیل از زمان پایان حکومت نظامیان و تصویب قانون اساسی ۱۹۸۸ هیچ‌گاه چنین اوضاع سیاسی و اقتصادی آشفته‌ای را تجربه نکرده بود. پیش از این دوران هشت‌ساله ریاست‌جمهوری لولا داسیلوا (۲۰۰۳ تا ۲۰۱۱) و به‌دنبال آن دوره اول ریاست‌جمهوری دیلماروسف موقعیتی را به وجود آورده بود که برزیل یک دوره نسبتا طولانی مدت ثبات سیاسی و اقتصادی را تجربه کند. در سایه چنین ثباتی برزیل به رشد اقتصادی قابل توجهی دست یافته و به یک کشور تاثیرگذار در صحنه بین‌الملل تبدیل شد. قرارگرفتن در میان ۱۰ قدرت برتر اقتصادی دنیا، برترین دولت‌در زمینه مشارکت سرمایه‌های خصوصی، دومین کشور در قابلیت جذب سرمایه‌های خارجی، عضویت در سازمان‌های منطقه‌ای و جهانی مانند مرکوسور (بازار مشترک کشورهای آمریکای جنوبی)، بریکس (کشورهای برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی که نیمی از جمعیت جهان و ۲۸درصد اقتصاد جهانی را در خود جای داده‌اند) و گروه بیست (مجموعه‌ای از قدرتمندترین اقتصادهای دنیا) و سرانجام ایفای نقش تعیین‌کننده در تحولات سیاسی بین‌الملل و به‌خصوص آمریکای لاتین، همگی بخشی از امتیازات دستاوردهایی بودند که طی یک‌و نیم دهه سلطه احزاب چپ‌گرا حفظ یا ایجاد شدند.

با این حال سوءاستفاده از قدرت و فساد مالی به پاشنه آشیل احزاب چپ‌گرا و رهبران آن تبدیل شد؛ چنانکه دیلما روسف رئیس‌جمهور برزیل را ناچار به کناره‌گیری کرد. میشل تمر، معاون و جانشین روسف نیز نتوانست در اداره امور چندان موفق عمل کند، به‌ویژه اینکه خود نیز مانند سایر اعضای حزب کارگر با اتهاماتی در زمینه فساد و دریافت رشوه مواجه بود. همه این مسائل موجب شد انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۱۸ درفضایی به‌شدت ملتهب و در شرایط بی‌اعتمادی رای دهندگان به احزاب چپ برگزار شود. محکومیت و به‌دنبال آن محرومیت لولا داسیلوا از مشارکت در انتخابات، به‌عنوان تنها فردی که هنوز از محبوبیت نسبی بین مردم برخوردار بود، راه را برای جولان احزاب مخالف و راست‌گرایان افراطی هموار کرد.

بولسونارو؛ ترامپ برزیل

در فضای پرهرج‌ومرج، ملتهب و در شرایط بی‌اعتباری حزب حاکم چپ‌گرا، شمارهای مخالفان دولت و در اس آنها جناح‌های راست‌گرا توانست بیش از گذشته جلب توجه کند. بر همین اساس ژائیر بولسونارو، سرهنگ سابق ارتش و عضو باسابقه

مجلس برزیل در تبلیغات انتخابات ریاست‌جمهوری به بهترین نحو ممکن از این شرایط بهره‌برداری کرد. شعارهای او برای مبارزه با فساد، ایجاد نظم، بهبود وضع اقتصادی، حل معضل بیکاری و از همه مهم‌تر بازگرداندن نارضایی به شمار می‌آمد؛ به‌خصوص زمانی که با احساسات و تحریکات ستیزه‌جویانه علیه چپ‌گرایان یا برخی دیگر از گروه‌ها و طبقات سیاسی - اجتماعی نیز تلفیق می‌شد.

اما در این بین نکته مهم و جالب‌توجه این بود که خصوصیات فردی، شعارها و شیوه تبلیغات بولسونارو برای بسیاری در داخل و خارج از برزیل، شخصیت ترامپ و چگونگی پیروزی او در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا را تداعی می‌کرد. استفاده از وعده‌های ساده‌انگاره و عوام‌پسند، اتهام‌زنی و تخریب شدید رقیب، اتکا به برخی رویکردهای مهاجرستیز و حتی نژادپرستانه (مانند توهین به آفریقایی‌تباران برزیل)، مطرح کردن برخی دیدگاه‌های نژادستیزانه، وابستگی به کلیسای انجیلی، حمایت از بازار خرید و فروش سلاح و سرانجام بهره‌گیری و استفاده گسترده از شبکه‌های اجتماعی ازجمله خصوصیاتی بودند که باعث شد وی را «ترامپ برزیل» لقب دهند. البته ناگفته نماند که برخی از این شباهت‌ها چندان هم تصادفی نبود؛ چراکه استیون بنن، مشاور و ایدئولوژیست تیم انتخاباتی ترامپ در اینجا هم نقش آفرینی داشته و وظیفه مشاوره به بولسونارو و تیم انتخاباتی او را برعهده گرفته بود. ملاقات استیون و پسر بولسونارو در نیویورک، آن هم در بصبوحه انتخابات، دقیقا در همین راستا انجام می‌گرفت. به هرحال همان‌گونه که تبلیغات و رویکردهای جذاب و عوام‌فریبانه ترامپ در آمریکا نتیجه مثبت به همراه داشت، بولسونارو نیز توانست با رویکردی مشابه پیروز انتخابات ریاست‌جمهوری برزیل باشد. روایت این اتفاقات را «پترا کاستا» هنرمندانه در مستند مرز دموکراسی یا لیه دموکراسی ساخته است. این مستند که در سال ۲۰۱۹ منتشر شد، پیشینه سیاسی درارتباط با انتخاب «لوئیس ایناسیو لولا داسیلوا» به ریاست جمهوری برزیل تا استیضاح «دیلما روسف» و همچنین دلایل سقوط هر دو رئیس‌جمهور و عواقبی که بر اجتماع و کشور برزیل داشته را دنبال کرده است.

راست‌گرایان و چرخش سیاست خارجی برزیل

بررسی سیاست خارجی برزیل روشن می‌سازد که طی چند دهه اخیر، اساس روابط این کشور با جهان خارج کاملا اقتصادمحور بوده است. درواقع برزیلی‌ها همان الگویی را به کار گرفته‌اند که پیش از این چینی‌ها شروع کننده آن بوده‌اند و هند نیز اکنون در ابتدای مسیر آن قرار دارد. در تمامی این مدت جابه‌جایی احزاب و دولت‌ها در برزیل تغییر چندانی در اساس این رویکرد به وجود نیآورد؛ هرچند ممکن است تغییراتی در سمت‌وسوی آن ایجاد شده باشد. روی کار آمدن دولت راست‌گرای بولسونارو و تغییراتی که به‌دنبال آن در سیاست خارجی برزیل رخ داد، مصداق عینی همین موضوع است. پیش از این دولت‌های چپ‌گرای لولا داسیلوا و دیلما روسف گسترش روابط سیاسی و اقتصادی با بلوک شرق و به‌ویژه چین و روسیه، گسترش مشارکت در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و ایفای نقش فعال در تحولات منطقه آمریکای لاتین را در محور توجهات خود قرار داده بودند.

درحال حاضر وی ۱۵ ماه‌اخیر دولت راست‌گرای بولسونارو تغییراتی را در این مسیر به وجود آورده است. گسترش مبادلات اقتصادی میان آمریکا و برزیل و تلاش دوجانبه ترامپ و بولسونارو برای قرار گرفتن ایالات‌متحده در رتبه نخست مبادلات اقتصادی برزیل (جایگاهی که هم‌اکنون به چینی‌ها تعلق دارد) بخشی از این دگرگونی محسوب

می‌شود. علاوه‌بر این، هماهنگی با سیاست‌های ترامپ در مساله فلسطین و حمایت از معامله قرن و انتقال سفارتخانه‌های خارجی به بیت‌المقدس در همین راستا انجام گرفته است. رویکرد مشترک روسای‌جمهور برزیل و آمریکا درموضوع تمییزات اقلیمی و معاهده چپ‌گرا و راست‌گرا وجود ندارد. در همین راستا خبر استعفا‌ی وزیر دادگستری برزیل آفدرود میخالف‌تو است. دولت بولسونارو در بحران خود قرار داد. سرژیو مورو، وزیر دادگستری سرشناس‌ترین و محبوب‌ترین چهره کابینه بولسونارو به شمار می‌آمد، چراکه وی یکی از قضات اصلی پرونده مشهور به کاراوش بود؛ همان پرونده‌ای که فساد مالی مقامات دولتی سابق ازجمله لولا داسیلوا و رئیس‌جمهور روسف را افشا کرد. به همین علت بسیاری در برزیل معتقدند با توجه به شعارهای مبارزه با فساد بولسونارو، او باید پیروزی‌اش در انتخابات به امیدون حضور و همراهی مورو بداند. ظاهرا مورو در ابتدا تصمیمی برای حضور در عرصه سیاست نداشت اما با اصرار و درچارچوب شرایطی مانند خودمختاری کامل وزارت دادگستری و تداوم مبارزه با فساد و جرائم سازمان‌یافته حاضر به پذیرش همکاری با دولت جدید شده بود. اما اکنون مرد شماره یک مبارزه با فساد مچ متحد سیاسی و رئیس خود را گرفته و ظاهرا بههیچ‌عنوان قصد کوتاه آمدن ندارد. برکناری رئیس‌پلیس فدرال بدون هماهنگی با وزارت دادگستری و در شرایطی که مشغول انجام تحقیقات روی یک پرونده خاص بوده است، محبوب‌ترین فرد کابینه را متقاعد کرد که به همکاری با دولت پایان دهد. در این بین نکته حائزاهمیت این است که پرونده خاص موردنظر با اقدامات و عملکردهای پسر رئیس‌جمهور مرتبط بوده

و برکناری رئیس پلیس نیز بنا به درخواست هفت‌نفر از متحدان رئیس‌جمهور، ازجمله دو پسر وی، انجام گرفته‌است. وزیر سابق دادگستری برزیل این اقدام رئیس‌جمهور را مداخله سیاسی غیرقابل‌قبول در مبارزه با فساد توصیف کرده و برخی دیگر از تحلیلگران سیاسی نیز این اقدام بولسونارو را کودتا علیه دموکراسی قلمداد کرده‌اند، چراکه از نظر آنها استقلال پلیس فدرال از ارکان مهم دموکراسی به‌حساب می‌آید.

کرونا؛ بر سر دو راهی اقتصاد و سلامت

در شرایطی که بولسونارو به‌تمربخشی رویکردهای جدید اقتصادی و به‌خصوص گسترش و تقویت روابط با آمریکا امید زیادی داشت، شیوع ویروس کرونا در جهان و به‌دنبال آن در برزیل نه‌تنها تمامی این محاسبات و برنامه‌ریزی‌ها را در هم ریخت، بلکه دولت او را در معرض انتخابی دشوار میان اقتصاد و سلامت مردم قرار داد. واکنش اولیه رئیس‌جمهور برزیل در کوچک شمردن این بیماری و مرتبط دانستن آن با اهداف سیاسی و فریب‌های رسانه‌ای دقیقا در راستای همان مسیری قرار داشت که ترامپ در آمریکا در پیش گرفته بود. اما درحالی که ترامپ خیلی زود وخامت اوضاع را درک کرد و ناچار به تغییر مواضعش شد، اصرار و لجابت بولسونارو در مخالفت با تعطیلی کسب‌وکارها و سیاست‌های سختگیرانه قرنطینه اجتماعی، اعتراضات زیادی را برانگیخت. برهمین اساس در همان مراحل ابتدایی شیوع کرونا یک قاضی دیوان‌عالی برزیل رئیس دولت را به نادیده گرفتن تهدید کرونا و خطر آفرینی برای شهروندان متهم کرد و برکناری وی را به دلیل سوءمدیریت خواستار شد. اما اوضاع زمانی بحرانی‌تر شد که بولسونارو وزیر بهداشت این کشور را به دلیل پافشاری بر تعطیلی اماکن و اجرای قرنطینه اجباری برکنار کرد. حمایت اکثریت فرمانداران ایالتی و مردم برزیل از اقدامات قرنطینه‌ای یک‌سو و گسترش یکباره شیوع ویروس کرونا و افزایش چشمگیر مبتلایان و فوتی‌ها از سوی دیگر، هیچ کدام تاکنون باعث نشده تا رئیس‌جمهور برزیل در مواضع خود تغییر ایجاد کند. اصرار او بر بازگشایی مرزهای برزیل و تداوم روابط تجاری و اقتصادی با همسایگان گواهی بر همین رویکرد است.

بحران کرونا، فساد و برکناری ۸ وزیر در ۱۵ ماه، دولت «ژائیر بولسونارو» ترامپ برزیل را متزلزل کرده است

زلزله سیاسی در سرزمین قهوه

گرداب سوءاستفاده از قدرت

به نظر می‌رسد فساد و سوءاستفاده از قدرت، پاشنه‌آشیل تمامی دولت‌ها در برزیل است و در این زمینه تفاوت چندانی میان احزاب چپ‌گرا و راست‌گرا وجود ندارد. در همین راستا خبر استعفا‌ی وزیر دادگستری برزیل آفدرود میخالف‌تو است. دولت بولسونارو در بحران خود قرار داد. سرژیو مورو، وزیر دادگستری سرشناس‌ترین و محبوب‌ترین چهره کابینه بولسونارو به شمار می‌آمد، چراکه وی یکی از قضات اصلی پرونده مشهور به کاراوش بود؛ همان پرونده‌ای که فساد مالی مقامات دولتی سابق ازجمله لولا داسیلوا و رئیس‌جمهور روسف را افشا کرد. به همین علت بسیاری در برزیل معتقدند با توجه به شعارهای مبارزه با فساد بولسونارو، او باید پیروزی‌اش در انتخابات به امیدون حضور و همراهی مورو بداند. ظاهرا مورو در ابتدا تصمیمی برای حضور در عرصه سیاست نداشت اما با اصرار و درچارچوب شرایطی مانند خودمختاری کامل وزارت دادگستری و تداوم مبارزه با فساد و جرائم سازمان‌یافته حاضر به پذیرش همکاری با دولت جدید شده بود. اما اکنون مرد شماره یک مبارزه با فساد مچ متحد سیاسی و رئیس خود را گرفته و ظاهرا بههیچ‌عنوان قصد کوتاه آمدن ندارد. برکناری رئیس‌پلیس فدرال بدون هماهنگی با وزارت دادگستری و در شرایطی که مشغول انجام تحقیقات روی یک پرونده خاص بوده است، محبوب‌ترین فرد کابینه را متقاعد کرد که به همکاری با دولت پایان دهد. در این بین نکته حائزاهمیت این است که پرونده خاص موردنظر با اقدامات و عملکردهای پسر رئیس‌جمهور مرتبط بوده

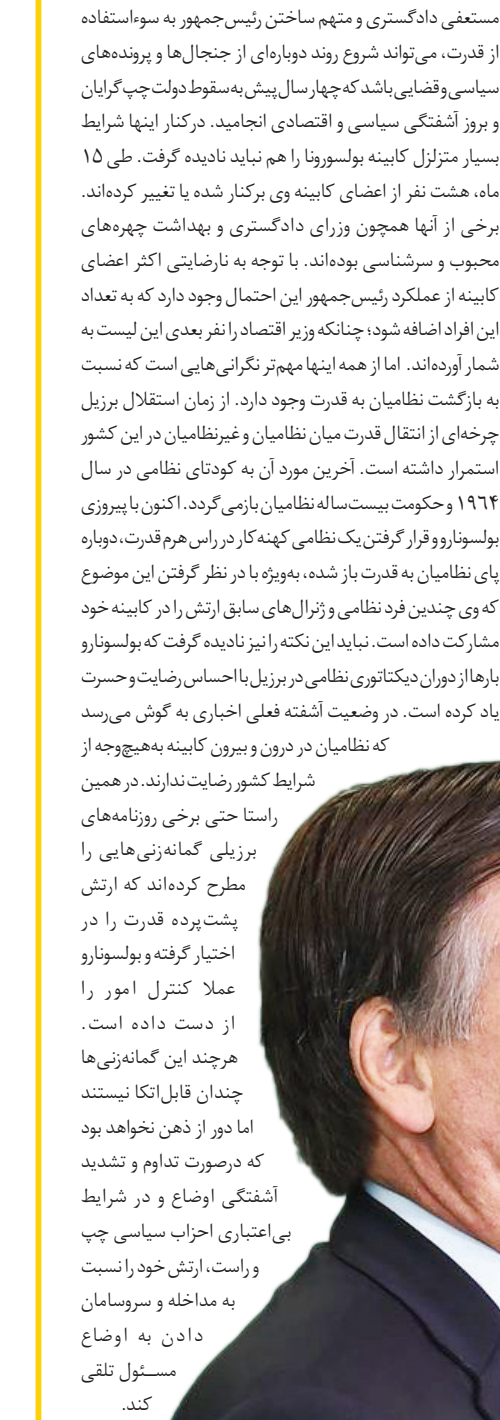
و برکناری رئیس پلیس نیز بنا به درخواست هفت‌نفر از متحدان رئیس‌جمهور، ازجمله دو پسر وی، انجام گرفته‌است. وزیر سابق دادگستری برزیل این اقدام رئیس‌جمهور را مداخله سیاسی غیرقابل‌قبول در مبارزه با فساد توصیف کرده و برخی دیگر از تحلیلگران سیاسی نیز این اقدام بولسونارو را کودتا علیه دموکراسی قلمداد کرده‌اند، چراکه از نظر آنها استقلال پلیس فدرال از ارکان مهم دموکراسی به‌حساب می‌آید.

سرزمین قهوه

در انتظار زلزله سیاسی

«این راست‌افراطی بسیار بدتر از ترامپ است.» شاید تحلیلگر گاردین و نویسنده این نظر هم تصور نمی‌کرد که دیدگاه او در مورد نامزد آن هنگام انتخابات ریاست‌جمهوری برزیل تا این حد حق باشد و با این سرعت رنگ واقعیت به خود بگیرد. درحالی که تنها یک‌سال‌و نیم از شروع به کار دولت راست‌گرای بولسونارو می‌گذرد، برزیل در بحران‌های سیاسی و اجتماعی چندجانبه‌ای غوطه‌ور شده است. از یک‌سو گسترش شیوع کرونا، گورهای دسته‌جمعی و خطر فروپاشی نظام بهداشت سلامت، وحشت‌گسترده‌ای را رقم زده که قطعا نقش و عملکرد فاجعه‌بار دولت در پدید آوردن آن غیرقابل چشم‌پوشی است. از سوی دیگر درخواست دادستان کل برزیل و صدور مجوز از سوی دیوان عالی برای انجام تحقیقات در مورد ادعاهای وزیر

طرح اخراج نظامیان اشغالگر می‌دانند. در صحنه میدانی اتحاد بی‌سابقه درمیان شیعیان پس از شهادت سردار سلیمانی و ابومهدی المهندس شکل گرفته است. این درحالی است که اعتراض‌های سال گذشته عراق، شیعیان را هدف گرفته بود و در سایه آن اهل تسنن و به‌خصوص کردها درحال استفاده از شرایط سیاسی بودند. حالا با اتحاد شیعیان، این اهل تسنن و کردها هستند که دچار اختلاف شده‌اند. این اختلافات کار را به جایی رسانده که حتی نیروهای اتحادیه میهنی در نامه‌ای به ریاست اقلیم کردستان خواستار تشکیل اقلیمی از دو استان سلیمانیه و حلبچه شده‌اند. با این اقدام، اقلیم کردستان به‌عنوان متحد اصلی آمریکا در عراق دوباره شده و به شاخه اتحادیه میهنی مستقر در سلیمانیه و حلبچه و حزب دموکرات کردستان مستقر در اربیل و دهوک تقسیم می‌شود. دولت مرکزی عراق نیز توانسته در سایه اتحاد شیعیان با قطع حقوق کارمندان اقلیم کردستان، اربیل را برای برگرداندن میلیاردها دلار به خزانه تحت‌فشار قرار دهد. در چنین شرایطی آمریکا نیاز دارد با تقویت داعش و انجام حملات در برخی مناطق شمال عراق بار دیگر بهانه‌ای برای تقویت دولت اقلیم کردستان پیدا کرده و بغداد را برای پرداخت‌های مالی بیشتر به اربیل تحت‌فشار قرار دهد. از سوی دیگر وزن گروه‌های سنی نیز در رایزنی‌های تشکیل دولت بالاتر خواهد رفت. گروه‌های سنی حاضر در پارلمان مدعی هستند باید امتیازات بیشتری به اهل سنت داده شود تا مانع جذب ساکنان استان‌های سنی‌نشین به داعش بشوند.

مستغفی دادگستری و متهم ساختن رئیس‌جمهور به سوءاستفاده از قدرت، می‌تواند شروع روند دوباره‌ای از جنجال‌ها و پرونده‌های سیاسی قضایی باشد که چهار سال پیش به‌سقوط دولت چپ‌گرایان و بروز آشفتگی سیاسی و اقتصادی انجامید. درنکار اینها شرایط بسیار متزلزل کابینه بولسونارو را هم نباید نادیده گرفت. طی ۱۵ ماه، هشت نفر از اعضای کابینه وی برکنار شده یا تغییر کرده‌اند. برخی از آنها همچون وزرای دادگستری و بهداشت چهره‌های محبوب و سرشناسی بوده‌اند. با توجه به نارضایتی اکثر اعضای کابینه از عملکرد رئیس‌جمهور این احتمال وجود دارد که به تعداد این افراد اضافه شود؛ چنانکه وزیر اقتصاد را نفر بعدی این لیست به شمار آورده‌اند. اما از همه اینها مهم‌تر نگرانی‌هایی است که نسبت به بازگشت نظامیان به قدرت وجود دارد. از زمان استقلال برزیل چرخه‌ای از انتقال قدرت میان نظامیان و غیرنظامیان در این کشور استمرار داشته است. آخرین مورد آن به کودتای نظامی در سال ۱۹۶۴ و حکومت بیست‌ساله نظامیان بازمی‌گردد. اکنون با پیروزی بولسونارو و قرارگرفتن یک‌نظامی کهنه‌کار در راس هرم قدرت، دوباره پای نظامیان به قدرت باز شده، به‌ویژه با در نظر گرفتن این موضوع که وی چندین فرد نظامی و ژنرال‌های سابق ارتش را در کابینه خود مشارکت داده است. نباید این نکته را نیز نادیده گرفت که بولسونارو بارها از دوران دیکتاتوری نظامی در برزیل با احساس رضایت و حسرت یاد کرده است. در وضعیت آشفته فعلی اخباری به گوش می‌رسد که نظامیان در درون و بیرون کابینه به‌هیچ‌وجه از شرایط کشور رضایت ندارند. در همین راستا حتی برخی روزنامه‌های برزیلی گمانه‌زنی‌هایی را مطرح کرده‌اند که ارتش پشت‌پرده قدرت را در اختیار گرفته و بولسونارو عملا کنترل امور را از دست داده است. هرچند این گمانه‌زنی‌ها چندان قابل اتکا نیستند اما دور از ذهن نخواهد بود که درصورت تداوم و تشدید آشفتگی اوضاع و در شرایط بی‌اعتباری احزاب سیاسی چپ و راست، ارتش خود را نسبت به مداخله و سروسامان دادن به اوضاع مسئول تلقی کند.